

2225 2den Beh. af Forst. t. Finantsl. f. Finantsaaret fra 1ste April 1869 til 31te Marts 1870. 2226

ikke blot hertillands. I Norge og Sverrig vil man finde, at de Skoler, der have taget de sidstnævnte Slags til Mønster, ere de færreste i Dal og have det mindste Antal Elever, om de overhovedet findes der, medens det Modsatte er Tilfældet med de Skoler, der have sat sig det nye Formaal til Opgave og virke med de nye Midler. Men, siger man, der bør i alt Fald ikke være saa mange Høiskoler. Na, jeg vil tilstaae, at den Tanke har jeg selv tidligere havt. Det er bejendt, at den første Gang Folkehøiskoletanken blev fremfat, kom den frem saaledes, at der kun skulde være een stor Folkehøiskole, der var fælles for hele Landet. Dengang den blev sat i Værk, skete det vel i en langt mindre Maalestok og under ganske andre Forhold; men man stræbte dog efter at gøre det saaledes, at man kunde fyldestgjøre Trangen for en stor Deel af Landets Vedkommende og ikke blot for den Egn, hvori Skolen laa, og jeg har selv i en Række af Aar søgt at holde den paa et høiere Trin, end man allerede dengang — hvad jeg meget godt følte — ønskede, at den skulde staae paa; men jeg erfarede ogsaa, at det lod sig ikke gjøre. Befolkningen saavel som ogsaa Regjeringen — thi Regjeringen støttede heller ikke tilstræffelig den Tanke, at holde disse Skoler paa et høiere Trin — har efterhaanden drevet disse ned til at omfatte baade færre Gjenstande og et kortere Lidsrum, og derved ere de mange smaa Skoler komne frem. Dette er altsaa en Udvikling, som er foregaaet efter Befolkningens Arav og støttet fra oven, en Udvikling, som jeg, skjøndt jeg oprindelig var imod den, dog høier mig for, idet jeg siger: Velan, viser der sig Trang til saa mange Skoler omkring i Landet, saa lad os ogsaa gaae ind derpaa. Det er ganske vist underligt, naar man har det egentlige Formaal for Die, at see en ung Mand gaae lige fra Seminariet til Opretelsen af en saadan Høiskole og at samle Elever omkring sig; men naar Forældre ville sende deres Børn til ham med Opoffrelse af Tid og Penge, maa han dog vel ogsaa kunne lære dem Noget, som

maa kunne være dem til Gavn i Livet. Hvorfor skal man da ikke lade ham udføre den Gjerning, saalænge Folk ville betro ham deres Sønner? Der er jo Ingen, der tvinger dem, og de benyttede sandsynligviis ikke den større og fjernere Skole, om man end tog den mindre og nærmere fra dem. Men uagtet der altsaa er opstaaet mange smaa Skoler istedetfor een stor eller nogle faa større, ønsker jeg dog ikke, at Tanken om een eller flere større Skoler skal opgives. Ingenlunde, jeg seer deri, at saadanne større Skoler ikke have tilfredsstillet Befolkningen, kun et Beviis for, at deres Tid endnu ikke er kommen, at Befolkningen maa udvikles mere, førend den kan have den tilsigtede Gavn af saadanne enkelte større Skoler. Dog fortjener det ogsaa at fremhæves, at saadanne Skoler, som have flere eller i det Hele dygtigere Lærerekræfter til deres Naadighed, kunne drage Elever til sig i langt større Antal end andre Skoler, og det viser sig saaledes, at de dog blive fortrinsviis paaflønnede, og at der ogsaa gaaer en Strømning i modsat Retning. Jeg skulde troe, at det med Hensyn til Statens Understøttelse netop vilde være rimeligt at understøtte saadanne bedre udstyrede Skoler forholdsviis mere, hvorimod de mindre Skoler, som kræve mindre Pengesopffrelse, og om hvis Hensigtsmæssighed man derfor ikke kan have en saa begrundet Dom, fik et endog forholdsviis betydeligt mindre Tilskud. Jeg er derfor ogsaa temmelig uenig med det ærede Medlem for Marchuus Amts 1ste Valgfreds (Winther), som meente, at saadanne større Skoler, som have bestaaet i længere Tid og staaet deres Prøve, kunde man fratage Understøttelsen for at lade den komme andre Skoler tilgode, der vare især med at oprettes i andre Dele af Landet. Skal der fra Statens Side gjøres Noget, maa det i Reglen være en Grundsætning, at jo mere Befolkningen yder eller har ydet, desto større kan ogsaa Statens Tilskud blive. Der er talt Meget om, at disse Folkehøiskoler ikke skulde være Statsanstalter; men det have de jo heller aldrig været. De ere netop blevne til ved private Kræfter; ja, jeg troer endog